Ч. 272 Второк 2 (14) грудня 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львов в бюрі дневників Люд Пльона і в ц. к. Ста ростах на провінції

на цїлий рік	зр.	2·40
на пів року	„	1·20
на чверть року	„	—·60
місячно . .	„	—·20

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пере силкою:

на цїлий рік	зр.	5·40
на пів року	„	2·70
на чверть року	„	1·35
місячно . .	„	—·45

Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Дальші маніфести. — Славяньске віче в Кракові. — Ситуация в Празї.)

Німецка партия поступова (давні лїберали) видала слїдуючий маніфест до німецкого народу в Австриї:

Рік 1897 був злощасним для Німців в Австриї і для Австриї взагалї. Весна принесла зловіщі Баденівскі розпорядженя язикові. Ті розпорядженя видані з нарушенєм закона і конституциї покривдили доймаючо Німців в Чехиї і на Мораві в їх національних правах і в їх народній чести, упокорили цїлий німецкий нарід. Ми не могли і не сьміли приняти сеї ганьби спокійно. Репрезентанти німецкого народу в палатї послів станули до борби для оборони, яка єсть безпримірною в парляментаризмі.

Тяжкі часи застали німецкі партиї з'єдиненими, як ще нїколи доси. Правда, приходить ся жалувати того, що все ще одна часть німецких репрезентантів з країв альпейских стоїть чужою супротив національного руху, ба по части і єму ворожою. Але й межи ними зачинає свитати, і віримо крїпко, що здоровий розум німецких виборців ще й стоячих з боку попре в наші ряди.

Борба наложила нашому народови тяжкі жертви. Не надармо їх зроблено. Виновник тих злощасних розпоряджень уступив з поля дїяльности. Але він полишив державу, котрої судьбу вести був покликаний більше як через два роки, в найбільшім розстрою. Реакцийна славяньско-федералїстична коалїция, о котрій що правда, широкі маси славяньских народів не хотять знати нїчого, ушкодила дуже парляментаризм, пошкодила єму тим більше, що ті, котрі в тій коалїциї мають силу, не лякають ся нїякого нарушеня права, нїякого насильства. В столици Чехиї розгоріла ся ворохобня і властям не удало ся доси забезпечити житє і майно наших одноплеменників. Розпорядженя язикові, жерело всего нещастя, істнують дальше.

Заходи теперішного правительства, щоби завести відносини серед котрих можна би залагодити парляментарно бодай найважнїйші зі взгляду на державну конечність справи, розбили ся. Они розбили ся об упертість славяньскої більшости, котра не хоче позбути ся користий здобутих безправно, не хоче взяти на себе вини за нарушенє права. А хоч ми в інтересї економічного розвою нашої вітчини бажали конче якогось порозуміня і бажаємо, то все таки не могли ми приймити зроблених предложень. Ми були вповні сьвідомі важкої, взятої на себе одвічальности. Але ми не сьміли дїлати инакше, коли ми не хотїли віддати на поталу найважнїйші інтереси нашого народу, єго честь і єго будучність.

Через уступленє ґр. Баденї'го, вимушене німецкими партиями, осягнули ми успіх, але далеко ще не рішаючу побіду. Будучність єсть непевна. Може настануть для нашого народу ще тяжші часи, аж будемо могли заключити так горячо пожаданий честний мир. Але ми без обави виглядаємо того що може настати. Витреваємо серед всяких обставин, вірні самим собі, вірні нашому народови.

Маніфест сей підписало 35 поступових послів німецких а межи ними Функе, Лехер, Рус, Ґрос, Пферше, Демель, Копп, Менґер і другі.

Німецка партия людова каже в своїм маніфестї, що з вини більшости і правительства борба в парляментї прибрала в послїдних часах такий вид, якого істория парляментаризму доси не знала. Дальше каже ся:

Борба мала успіх. Ґр. Баденї уступив з поля своєї нещасливої дїяльности, але то, що він завинив — огірченє аж до ворохобнї, руйноване і безпримірний заколот всїх відносин, лишили ся нам яко сумна спадщина. Остали ся нам також розпорядженя язикові. Однакож доки то єсть, то виключена можність завести парлямент здібний до роботи. Порозумінє, яке було через цїлий час борби межи німецкою партиєю людовою, німецкими поступовцями і ґрупою національно-радикальною, не лиш удержало ся в послїдних часах, але й розширило ся на наші партиї, так, що правительство мало як-раз перед собою жаданя всїх партий лївици. Ми жадаємо: щоби то противузаконне голосованє, яке нїби відбуло ся над внесенєм ґр. Фалькенгайна, признано зовсїм і в цїлости неважним, та щоби ті особи з президиї, котрі брали участь у всїх беззаконностях і в брутальний спосіб їх виконували, усунено. А що до розпоряджень язикових жадали ми нї більше нї менше лиш їх — скасованя.

Нове правительство не увзглядняло на стілько наших жадань, щоби ми могли були

---

7)

Чудеса сьвіта.

III.

Чи земля справдї кругла і почім то пізнати. — Як Ератостенес міряв землю мисочкою. — Новійші поміри землї і метрична міра. — Почім пізнати, що земля обертає ся доокола своєї оси. — Що то вісь землї і єї бігуни.

(Дальше).

З попередного вже знаємо, як можна виміряти обєм землї. Скоро же знаємо той обєм, то з него вже легко можемо обчислити, як далеко від поверхнї землї до єї осередка, та як велика єї поверхня. Задля лїпшого зрозуміня того обчисленя подамо тут насамперед коротеньке поясненє.

Хтось хоче виміряти обєм якогось колеса, а не уміє того зробити. Найпростїйший спосіб на тоє єсть такий: Треба взяти довгу нитку і обвести нею колесо доокола, так, щоби она до обему приставала; в тім місци, де нитка на обемі зійде ся як-раз з своїм кінцем, треба єї утяти. Коли ту нитку відтак витягнемо і зміряємо (н. пр. на центиметри), то будемо знати як великий обєм колеса. Але не завсїгди можна якесь колесо обвести ниткою доокола. В таким случаю можна так зробити: Витягне ся нитку з одного місця на обемі до другого на противнім боцї обему через сам осередок. Так витягнена нитка називає ся тогди проміром того колеса, а половина з неї, від обему аж до осередка, зве ся полупроміром; длятого два полупроміри суть так великі, як один промір. Досьвід поучив, що обєм кождого колеса єсть трохи більший як три рази (докладно три рази і одна сема часть, або числами $3^1/_7$), такий як єго промір. Отже скоро знаємо промір якогось колеса, то потребуємо єго взяти лиш три рази і ще сему часть з него а будемо знати обєм колеса. Досить знати лиш полупромір, бо тогди можна єго взяти два рази, і буде цїлий промір а відтак обчисляти обєм. На відворот, скоро знаємо обєм колеса, то треба взяти з него трохи менше як третину (докладно $3^1/_7$ часть), а будемо знати промір.

Вернїм же тепер до землї. Як можна виміряти обєм землї (найбільше колесо землї, котрого осередок єсть в самій серединї землї), вже знаємо. Докладні поміри показали, що обєм землї має 5400 миль або більше менше 40.000 кільометрів. Трохи менше як третина з того припаде на промір, отже 1718 миль. (Для лекшого запамятаня того числа кажемо кругло 1720 миль). Половина з того, або кругло 860 миль припаде на полупромір, а то значить, що н. пр. треба би копати яму на 860 миль глубоку, щоби докопати ся до самої середини землї. Коли ж хочемо ще знати як велика єсть поверхня землї, то мусимо так числити: взяти 860 разів по 860 миль, а то ще 4 рази а відтак все разом ще $3^1/_7$ разів. З того покаже ся, що поверхня землї має більше менше 9,290.000 квадратових миль.

Як вже знаємо, перший Ератостенес старав ся виміряти обєм землї. Далеко пізнїйше, бо в роцї 827 по Христї робили то Араби, іменно же каліф Аль Мамум казав виміряти пустиню Сінджар (Сеннар) вздовж і з того обчисляв обєм землї. Ще пізнїйше пішла була межи европейскими ученими суперечка о то, як виглядає земля на обох бігунах. Одні казали, що земля єсть зовсїм кругла, другі знов гадали, що земля на обох бігунах єсть кінчаста, нїби так як стіжок. Отже з початком 18 столїтя вислала була париска академия дві комісиї, зложені в самих найлїпших землемірів, котрі мали виміряти обєм землї і тим способом переконати ся, чи земля єсть дїйстно зовсїм кругла, чи може в двох місцях (на бігунах) сплощена, або, як декотрі казали, стіжковато закінчена. Одна з тих комісий, під проводом Буґера (Bouguer) і Кондаміна (Condamine) поїхала на полудне, близко рівника до Перу (в полудневій Америцї); друга під проводом Клерота (Clairot) і Мопертві (Maupertuis) поїхала на північ до Ляпляндиї, близько бігуна.

Поміри обох тих комісий показали, що земля не єсть зовсїм кругла. Для лїпшого зрозуміня сего з'явища мусимо знов дещо докладнїйше пояснити. Вже з попередного знаємо, що кожде колесо, отже й то колесо, котре представляє обєм землї, дїлимо на 360 степенів і що до кождого каблука з того колеса, котрий має один степень, належить і кут осередковий, котрий так само має один степень. Коли ж кажемо, що обєм землї має 5400 миль, то на один степень припадає з того 360 часть або 15 миль. З того повинно би виходити, що кождий степень повинен би бути однаковий. Тим часом

взяти під розвагу зміну нашого поступованя. Поки що не жадаємо нїчого як лиш заведеня на ново того стану, який нарушено виданєм розпоряджень язикових. Коли то стане ся, то буде отверта дорога до дальших переговорів. Але що при тім не лиш ми але й всї инші партиї не будуть руководити ся иншими вглядами, як лиш інтересом Нїмцїв в Австриї, се річ певна на всї часи і творить тревалий здобуток з часів тяжкої і ще зовсїм непокінченої борби.

Без остаточного успіху, але з почутєм сповненого обовязку стаємо перед нашими виборцями і сподїваємо ся від них лиш того, чого маємо право сподївати ся, що витревають непохитно і вірно аж до остаточного порішеня.

Сей манїфест підписали: Барайтер, Гофман-Веленгоф, Кайзер, Ріхтер і Штайнвендер.

В Кракові відбуло ся вчера віче славяньске, на котре прибули переважно чеські посли і хорватскі, а відтак і славяньскі посли з ріжних партий. Предсїдателем віча був пос. Вайґел, а почестними президентами: Пацак, Страньский, Вукович і Бянкінї. Ухвалено резолюциї: Домагати ся дїйстного рівноуправненя; висказати послам, котрі боронили Славян, признанє; жадати оборони і розширеня прав конституцийних; розширеня автономії і права виборчого.

В Празї відбувають ся дальші арештованя. Вчера ходили по місті сильні патрулї, позаяк в послїдних часах показали ся слїди наміреного підпаленя міста. Замиканє публичних льокалів знову заострено.

Новинки.

Львів дня 13-го грудня 1897.

— **Іменованя.** П. Мінїстер скарбу іменував інспектора евіденцийного Володим. Волошиньского старшим інспектором евіденцийним. — П. Мінїстер судівництва іменував ад'юнктами судовими адвокатского кандидата Теоф. Янковского зі Станиславова тамже і нотарияльного кандидата Тад. Міончиньского зі Щирця для Радехова.

— **Перенесеня.** П. Мінїстер судівництва переніс судових ад'юнктів: Ів. Ґайльгофера з Добромиля до Самбора, Тад. Рибицкого з Радехова до Львова, Вол. Маєра з Комарна до Мостиск, Ром. Чайковского з Олеська до Самбора, Льва Ґелю з Немирова до Щирця, Ад. Гарлендера з Бродів до Дрогобича, Авг. Дунєвича з Буська до Добромиля.

— **Є. Е. п. Намістник** кн. Евст. Санґушко виїхав вчера, в недїлю, до Відня.

— **Президентом апеляциї в Кракові** іменував Є. В. Цїсар радника найвисшого трибуналу Мат. Чищана, а перейшовшому в стан супочинку президентови Зборовскому поручив висказати найвисше признанє за звиж 50-лїтну службу, і іменував его членом палати панів.

— **Судиї і прокуратори** мусять вже від дня 2 сїчня 1898 р. виступати при розправах в тоґах і біретах. Що-до адвокатів, то п. Мінїстер судівництва повідомив комнати адвокатскі, що поки-що для адвокатів і оборонцїв при розправах не буде тоґи і бірету, бо значна часть адвокатских палат заявила ся против того.

— **Паперові ґульдени австрийскі** почато стягати з обігу 24-ого червня 1894 р. Того дня було їх в обігу на 57,883.361 зр. Від того-ж часу до 30 падолиста с. р. стягнено їх вже на 57,178.812 зр. і знищено, а зістає в обігу вже лиш на 704.549 зр. В місяци падолистї вплинуло їх лише 793 штук,

— **Будинок для женьскої семинариї учительскої** розпічне будувати ся з весною 1898 року при ул. Сакраменток у Львові. Плян виготовив департамент будівничий Намістництва. Будинок стане на місци, де був давнїйше інститут виховуючий імени сьв. Єлени і буде коштувати 150 тисячів зр.

— **Нова стация телєґрафу** буде отворена з днем 16-го с. м. в Тартакові, сокальского повіта при тамошнім урядї почтовім.

— **Загальні збори членів філїї „Просьвіти" в Самборі** відбудуть ся дня 23-го грудня с. р. в комнатах „Рускої Бесїди" в домі напротив церкви. О год. 9-ій рано відбуде ся богослуженє в міс ій церкві, а о 11-ій відкритє зборів. В часї зборів виголосить о. Мих. Зубрицкий реферат з економії. Видїл філїї запрошує до численної участи членів „Просьвіти" з повітів самбірского і старомірского.

— **Читальня „Просьвіти" в Кутах** устроює в сали Стетнера дня 18 ґрудня с. р. вечерницї: „Гостина сьв. О. Николая". По відограню тої сьв.-Николаївскої штуки, при чім сьв. Николай і ангели являть ся посеред небесного сьвітла, наступить розданє подарунків поміжь дїти без різницї обряду, а закінчить деклямация і спів. Початок о 6 годинї вечером. Цїна місць: крісло 25 кр., лавка 15 кр., стояче 10 кр. (не кладучи тами добродійности). Білети можна дістати в торговли п. А. Грегоровича а вечером при касї. Половина чистого доходу призначує ся в користь убогих дїтий.

— **З Станиславова** пишуть: Для доповненя правних вимогів мусять до вісїм днїв відбути ся наново конститууючі збори „Підгірскої Спілки", з тим самим порядком, що недавно, длятого пп.: др. М. Коцюба, Иосиф Гурик, М. Кушнїр, о. В. Озаркевич і Т. Стахевичь скликують членів на нові збори на четвер 16-го н. ст. грудня, о год. 11-ій перед полуднем в „Народнїй Торговли" в Станиславові.

— **Процес о мальверсациї** відбув ся оногди перед коломийским судом присяжних против почтмайстрової з Яблонова, Мариї Сидоровичевої, котра в 1896 р. допустила ся спроневіреня такими манїпуляциями: отвирала листи грошеві, які надходили з Угорщини від робітників-Гуцулів; замовляла у купцїв всякі товари за послїплатою, побирала ті товари, а не платила за них; фальшувала позициї в книгах урядових; при ревізиї, яку перевів радник Холодецкий в серпни 1896 р., хибувало в касї около 700 зр. Суспендована зараз потім, а тепер суджена почтмайстрова виправдувала свій злочин тим, що зараз, як дістала почту в Яблонові, обікрала еї з мести Анеля Кшисиньска, котра перед нею була почтмайстровою, а котру також засуспендовано за ріжні неправильности. На питанє: чому Сидоровичева не внесла жалобу на Кшисиньску, она відповіда, що бояла ся. Дотично побираних товарів за послїплатою Сидоровичева виправдувала ся тим, що забувала за посилки зложити гроші. По переведенїй розправі судиї присяжні більшостию голосів видали вердикт уневинняючий.

— **Намірене самоубийство.** Жигм. Ебербах родом з Городенки, 21-лїтний челядник шевский, стратив місце у майстра шевского в Любіни і прибув до Львова, щоби глядати занятя. Однако коли ходив шість днів по Львові а роботи не було, постановив відобрати собі житє. Він війшов до каменицї під ч. 19 при ул. Вірменьскій і там повісив ся. На щастє бачили его мешканцї каменицї і відрізали его ще в час та відратували.

— **Скритоубийство і грабіж.** З Бережанщини пишуть, що в середу дня 8-го грудня найдено на полях громади Городища далеко від села закостевїле тїло якогось жида, без сумнїву убитого

поміри згаданих комісий показали, що так не єсть. Одна і друга комісия виміряли однаково кути осередкові на один степень, отже ті степенї вимірені на земли на довготу повинні були бути однакові; тимчасом показало ся, що степен на північи суть довші, як степенї на полудни. Кілько разів міряли все показувало ся, що такий степень на півночи довший як степень на полудни. Коли же так, то не що иншого, лиш колесо землї, що означає нам еї обєм з півночи на полуднє, мусить бути на півночи більше вигнуте, оттак, як би его хтось з гори трохи потиснув в долину, або що земля на півночи єсть сплощена, а то значить: коли би землю перерізати з півночи на полуднє через половину, то показало би ся, що круг на перерізї не єсть дїйстним, круглим, лиш трохи подовгастим колесом. Полупроміри в такім колесї не були би всї однакові, лиш один був би найдовший, другий найкоротший, іменно же найкоротший там, де колесо найбільше сплощене. З дальших ще докладнїйших помірів переконано ся, що той полупромір, котрий іде від осередка до бігуна, єсть майже о 3 милї коротший як той, що іде від осередка до рівника.

Пізнїйші поміри потвердили правду сего обчисленя. Коли під конець минувшого столїтя у Франциї настала була революция і замість монархії заведено републику, захотїло ся було Французам завести у всїм новий лад і порядок, отже зачали між иншим не лиш инакше числити роки та називати місяцї як до того часу, але й взяли ся заводити иншу міру і вагу. До того захотїло ся їм взяти міру з природи, нїби таку, котра би вічно була одна і та сама. За міру довготи хотїли отже взяти якусь часть з того колеса землї, що переходить через міста Дінкерку і Париж у Франциї та попри Барцельону в Ішпанії. В 1801 р. вимірено той каблук, довгий на 12 степенїв або 1400 кільометрів і з того обчислено цїле колесо, а відтак постановлено, що з четвертої части того колеса (одного квадранта) треба взяти десять мілїонову часть за міру довготи та назвати еї метром. В той спосіб настала метрична міра. Однакож і при сих помірах показало ся, що степенї на земли не суть однакові і що чим дальше на північ, тим они більші; що поміри такі дуже трудно переводити і они не можуть длятого бути зовсїм докладні. Длятого зроблено дуже докладний перший метер з плятини і названо его етальоном або первовзором, котрий має служити до порівнаня всїх инших метрів. Найновійші поміри степенїв на земли показали, що сей метер в порівнаню з 10-мілїоновою частию квадранта колеса земного єсть о 2 мілїметри за короткий. Виходить з того, що метер яко одиниця міри не єсть природною мірою, але через то ще міри і ваги метричні не тратять на своїй вартости; цїла їх важність в тім, що они всї стоять з собою в звязи і що в них переведено десяточне численє як найточнїйше.

Тепер коли вже знаємо, що земля єсть кругла, то і лекше буде нам зрозуміти, чи і як она обертає ся доокола своєї оси. Вже попереду сказали ми, що давнїйше гадали люди, що земля стоїть в однім місци, а сонце, місяць і зьвізди бігають доокола неї. Ну нехай би так; то придивім ся, з якою скоростию мусїли би они бігати доокола неї.

Припустїм, що земля оберне ся раз на 24 годин доокола себе, або, як то кажемо, доокола своєї оси. Чоловік, що стоїть в тім місци, де еї обєм найбільший, на тім колесї еї, що зве ся рівником, мусить за той час обкрутити ся так само широким колесом, як то, на котрім стоїть. А що то колосо має 5400 миль, то чоловік на нїм мусить за 24 годин зробити також 5400 миль, значить ся він би посував ся разом з землею по 225 миль на годину, або майже 4 милї (28 кільометрів) на мінуту. Але місяць обертає ся наоколо землї ще більшим колесом. То его колесо єсть більше як 2,400.000 кільометрів велике і він мусїв би оббічи его за 24, значить ся, мусїв би робити на мінуту 1670 кільометрів, або мусїв би більше як 60 разів скорійше гнати, як чоловік на рівнику землї. Сонце знов, віддалене від землї на 150 мілїонів кільометрів мусїло би своїм величезним колесом так борзо гнати доокола землї, щоби раз на 24 годин оббічи доокола неї, що робило би на мінуту аж 654.000 кільометрів, або 23.000 разів скорше, як чоловік на рівнику землї. Ба, але суть зьвізди, котрі ще тисячі разів дальше від землї як сонце, а ті мусїли би вже гнати доокола нашої землї з такою скоростию, що ми еї вже й поняти не можемо! І на що то все? Нам, людем на земли для забавки? Коли вважимо, що наша земля супротив сонця так малесенька, або радше, що сонце так велике, що з него можна би зробити 1,300.000 таких куль як земля, то навіть не можемо того поняти, длячого би так велике сонце з так величезною скоростию мало бігати доокола малесенької землї. А преці в природї так єсть, що скорше малий держить ся великого і бігає за ним, як великий за малим. Чи-ж не лїпше і не розумнїйше подумати собі, що сонце стоїть, а земля обертає ся доокола него.

Ба, скаже хтось, коли-ж бо преці видимо, як сонце всходить і заходить, а так само всходять і заходять всї зьвізди. Ну, то правда; але поки що лишім сонце і місяць, а придивім ся самим зьвіздам.

Коли зараз по заходї сонця вийдемо на яку широку рівнину і станемо хоч би лиш короткий час роздивляти ся по небі, то побачимо як н. пр. деякі яснїйші зьвізди на всходї зачинають підносити ся понад овид, нїби вири-

і ограбленого навіть з чобіт. Заряджено судове слїдство.

— **Новий винахід.** Анґлїйский електротехнїк Кам зробив винахід на поли електротехнїки. Має то бути рід телефону, котрому однак не устно а письменно передає ся вісти. На другій стациї уставлений знов відповідний прилад, котрий замість передавати вісти голосом пише автоматично на папери. З кінцем грудня с. р. має бути такий апарат відданий до ужитку публики в Берлинї.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 13 грудня. Вчерашне віче нїмецких націоналів відбуло ся спокійно. Зібрало ся на нїм около 6000 Нїмцїв під проводом Вольфа, Тірка, Кітля і Ґлекнера.

Мадрид 13 грудня. Вчера прибив тут ґен. Вайлер з Куби, зроблено єму велику овацию, в котрій брали участь переважно Карлїсти.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

На продаж: Фільварок на Поділю з кількадесяти морґів найлїпшої землї, з домом і будинками, можна набути під дуже користними услівями. Близша відомість: Poste restante Козова 54.

Ів. Макс. в О.: Жерела, звідки би можна набувати кукурузи в більшій скількости, не знаємо. Може хтось з наших читателїв, прочитавши се, буде так добрий і подасть нам, а тогди ми й Вас поінформуємо. Зле, що наші люди не беруть ся до збіжевої торговлї, а то могли би одні других ратувати, одні мали би заробок, другі вигоду. Поки що можемо Вам подати лиш таку раду: Віднесїть ся до банку рільничого у Львові, площа Смольки ч. 5 і запитайте, яку скількість та по якій цїнї і до якої стациї готов би він Вам доставити. Се ще найлїпше жерело. Можете бути певні, що товар буде добрий і вага справедлива, а цїна очевидно по курсї. В більшій скількости може ще й буде який опуст. Але з другої сторони треба знов забезпечитись, що громада розбере. По нашій думцї було би найлїпше, як би всї ті господарі, котрі хотять купити кукурузу, зложили ся разом і спровадили собі через банк цїлим ваґоном, а відтак роздїлили кукурузу поміж себе. Міг би хтось один зробити то за них за власні гроші, але й очевидно на власне ризико. — **Петро Крис. в Чорткові:** Найлїпше було би зарадити ся лїкаря, бо годї знати, яка причина шуму. Ми можемо лиш здогадувати ся, що причиною єсть недуга жолудка, може нежит (катар) жолудка або кишок. Треба звважати на то, чи не болить часто голова з переду, в чолї; чи як потиснути ся під груди на т. зв. ямку під грудьми, чути якийсь біль; чи, як стоячи просто похитати ся в право і в лїво, чути як би щось в серединї хлюпало або переливало ся; чи не має ся запору (дворувати приходить ся лиш з великим трудом, а часто дворує ся лиш що третий, четвертий або й пятий день). Як би так було, як би був частий запір, то треба взяти на прочищенє. До того найлїпше купити собі в аптицї три (подвійні) зайдлїцкі порошки; (пара коштує 10 а може 12 кр., кождий порошок з пари в иншім папери) і зробити так: До трошки не повної склянки води дати трохи цукру, а коли розпустить ся, всипати більший порошок (буде може в білім папери) та заколотити. Коли той порошок розпустить ся, всипати до него другий менший (буде може в синім папери; для більшої певности можна взяти дрібку на язик і скоштувати, чи квасний), заколотити знову і борзо пити, бо вода зачне шипіти, бурити ся і вибіжить. Так треба зробити на ніч, а зрана буде прочищенє і зараз шум з голови уступить. Коли-б не було прочищеня, то треба рано ще другу пару зажити. Так можна зробити три рази що другий день. Підчас того не їсти нїяких тяжких, товстих і квасних страв. — Але як кажемо, найлїпше зарадити ся лїкаря, бо може бути нежит жолудка або роздутє, від чого треба инакше і довше лїчити ся. — **Димитрий Д. в В.:** 1) Швайцарский сир т. зв. ементальский єсть найтруднїйший із всїх сирів до зробленя і ми мусїли би записати хиба цїлу ґазету, як би Вам хотїли докладно пояснити єго фабрикацию. А що Ви єго певно не будете робити, то для заспокоєня Вашої цїкавости і для відомости других скажемо коротенько лиш ось що: Сир той робить ся із незбираного коровячого молока. До кітла вливає ся 1000 лїтрів молока, загріває ся до 35 степенів Цельзия і заґлеґає ся відповідною скількостию ґлеґу. Відтак варить ся дальше яких 20 або 25 мінут. Дальшу роботу може научити лиш практика: треба знати коли молоко достаточно згусло і коли відставити від огню, коли заварений сир розрізувати в кітлї на куснї, кілько відобрати жентицї (сирватки або дзеру), як єго заколотити, коли приставити котел знов до огню та коли і як доливати відобрану жентицю і т. д. Робота не легка; їсти готовий лїпше як робити. — 2) Коли курка не може знести яйце, то на то лиш одна рада — операция. Можна би зробити і не крovаву операцию: розбити яйце в серединї і виймити, але то треба уміти, бо можна курку покалїчити і она згине. Найлїпша така операция: зарізати курку, спечи і з'їсти. — 3) Коли воло (воль) у курки ствердне і забє ся, то найлїпша на то рада — операцию, які дїйсно, хоч очевидно дуже незручно, виконують часом і наші господинї. Воло розрізати, що в нїм єсть вибрати, а відтак назад зшити. Курки видержують ту операцию досить добре. Але часто і в сїм случаю лїпше була би та операция, як подана під 2). — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок анї карт кореспонденцийних до відповіди).

наають зпід землї, а відтак сунуть ся дальше по небі великим каблуком що раз дальше на захід. При тім громади зьвізд, от н. пр. такі як „косарі“ або инші зовсім не зміняють ся, лиш сунуть ся цїлою громадкою. Ті, що стоять найнизше до овиду, посувають ся найбільшим каблуком. Коли-ж обернемо ся лицем до північної (полярної) зьвізди, о котрій вже повисше була бесїда, то будемо видїти, як зьвізди по правій руцї, від всходу підносять ся що раз висше понад овид, а зьвізди по лївій руцї, спускають ся що раз висше понад овид, а зьвізди по лївій руцї, спускають ся що раз більше на захід і наконець щезають десь під овидом. Всї они ідуть колесом; але чим які зьвізди близше полярної зьвізди, тим більшу видимо часть того колеса, аж наконець ті зьвізди, що таки близько полярної зьвізди, зовсїм не всходять і не заходять, лиш обертають ся колесом доокола полярної зьвізди. Як би ми могли так далеко піти на північ, що полярна зьвізда станула би нам просто понад головою, то ми би видїли, як там всї зьвізди обертають ся колесом; ті що найблизше до полярної зьвізди, от як н. пр. „великий віз“ обертались би меншим колесом, а ті що дальше від неї, що раз більшим. Значна часть зьвізд не оберталась би там, доокола землї лиш понад нею, а ті що були би близько овида, обертались би майже по тім овидї. З того вже видко, що зьвізди не обертають ся доокола землї, лиш нам здає ся, що они крутять ся в колесо. Аж чим близше колесо якої зьвізди до землї, нам здає ся, що зьвізда обертає ся доокола неї.

Коли-ж ідемо що раз дальше на полудне, то земля, длятого що кругла, заступає нам часть тих колїс і нам здає ся, що зьвізди виходять з під землї і знов під ню спускають ся, нїби всходять і заходять. Коли зайдемо так далеко на полудне, що північна зьвізда буде нам показувати ся при самім овидї, то побачимо, що зьвізди, котрі давнїйше робили цїле колесо на небі, будуть тепер робити лиш пів малого колеса. Кожда зьвізда, що дальша від північної буде робити тим більше півколесо, чим дальша від неї, а зьвізди, що будуть просто над нашою головою будуть робити найбільше півколесо; друга часть того півколеса буде під землею, значить ся, земля єго нам заступає і ми єго не видимо. Від сего найбільшого півколеса в другу противно до північної зьвізди сторону ходять зьвізди так само щораз меншими колесами, чим дальше від нас.

З того видко, що на небі суть два напроти себе положені місця, на котрих невидимо зовсім нїякого руху. Одно таке місце єсть там, де стоїть північна зьвізда, а друга в противній сторонї далеко на полудни. Як-раз межи тими двома місцями знаходить ся наша земля, а також нам здає ся, що межи ними цїле небо значить ся всї зьвізди на нїм обертають. Виглядає так, як би межи тими двома місцями розтягнув хто нитку, або поклав який дріт та насиляв на него всї ті колеса, якими ходять зьвізди, а що они ходять наоколо нашої землї, то нїби тота нитка, чи той дріт мусить очевидно переходити через нашу землю і то єї серединою. Єсть то, кажемо вісь неба, а оба єї кінцї, то місця, що вже не рушають ся, називаємо бігунами. Та часть тої оси, що переходить через землю називає ся осею землї, а ті місця на земли, де она нїби виходить з землї, а котрі стоять як-раз просто напроти бігунів неба, називаємо бігунами землї.

(Дальше буде.)

Надіслане.

ЛЇТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

видає

Наукове Товариство ім. Шевченка

У ЛЬВОВІ.

Редакция і адмінїстрация: у Львові, ул. Академічна ч. 8.

Лїтературно-Науковий Вістник

виходить 1-го дня кождого місяця с. ст. почавши від 1898-го року, книжками коло 12 аркушів друку великої вісїмки.

Перша книжка вийде ще в кінци грудня 1897-го року.

Передплата на „Лїтературно-Науковий Вістник“ дванайцять книжок на рік, з котрих кожда буде містити около 200 сторін друку великої вісїмки, а по три буде складати ся на один том, виносить: В Австриї з пересилкою на чверть року **2·50 зр.**; на пів року **5 зр.**; на цїлий рік **8 зр.** — В Росиї з пересилкою: на цїлий рік **8** рублїв (при бандерольній пересилцї). — В инших державах по обчисленю пересилки. — Поодинокі книжки коштують по **1 зр.** Річна передплата може бути оплачена в трох ратах: 3 сїчня н. ст. 3 зр., 3 цьвітня н. ст. 3 зр., 3 серпня н. ст. 2 зр.; хто пропускає речинець рати, тому передплата обраховує ся як піврічна або чвертьрічна (на пів року 5 зр., на чверть року 2·50 зр.).

Передплату приймає: Адмінїстрация **Лїтературно-Наукового Вістника** у Львові при ул. Академічній ч. 8.

Яко добру і певну льокацию

поручаємо:

$4\frac{1}{2}$ прц. листи гіпотечні,
4 прц. листи гіпотечні коронові,
5 прц. листи гіпот. преміовані,
4 прц. листи тов. кредит. земск.,
$4\frac{1}{2}$ прц. листи банку краєвого,
5 прц. облїґациї банку краєвого,
4 прц. позичку краєву,
4 прц. облїґациї пропінацийні,
і всїлякі ренти державні.

Папери ті продаємо і купуємо по найдокладнїйшім дневнім курсї.

☛ **Контора виміни і віддїл депозитовий перенесений до льокалю партерового в будинку банковім.**

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.